

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Aleksandrova cesta št. 9/II.

Leto I

LJUBLJANA, 30. oktobra 1924.

Stev. 11.

Zbirajte za stavkujoče steklarje!

Že od 14. t. m. dalje se nahajajo zagorski in hrastniški steklarji v obrambni stavki proti kapitalizmu, ki hočejo že itak sramotno nizke plače znižati za 20%. To hočejo napraviti kapitalisti v času, ko draginja še prav nič ni padla. Steklarjem hočejo znižati plače, dočim nočejo znižati visokih cen steklarskim proizvodom! Kapitalisti so navalili na življenja steklarjev, njihovih žena in otrok v času, ko režim ne dovoljuje delovanja delavskim strokovnim organizacijam. Mislili so, da se jim bo v takem položaju posrečil njihov zločinski naklep.

Alita se jim nesme posrečiti. Kajti če podjetniki premagajo steklarje, se bodo potem vrgli na ostalo delavstvo! Zato je v interesu celokupnega proletariata brez ozira

na politično prepričanje, da podpira obrambni boj steklarjev, s tem da zbira za nje prispevke! In ne samo delavcev, ampak tudi dolžnost kmetov, da podpirajo steklarje, ki stoje na braniku delavskih pravic. Ob tej priliki se mora v praksi pokazati zavezanost delavcev in kmetov!

Vemo, da se nahajajo vsi delavci v stiski. Ali kljub temu si lahko vsak nekaj odtrga od ust in daruje za steklarje. Kajti če delavstvo ne bo solidarno, če ne bo podpiralo svojih sodrugov v boju, se mu bo še slabše godilo!

Zato pošljite hitro prispevke! Kdor hitro da, dvakrat da! Pošljite prispevke na Upravo „Delavsko-kmetijskega lista“ s pripombo: Za steklarje!

Mednarodna delavska pomoč.

Kako se postopa s političnimi jetniki v „kulturni“ Sloveniji.

Reakcionarci so se menda zaročili, da zlijejo ves svoj žolč nad prvobornike slovenskega proletariata. Ni še ugasnil v delavcih srd protesta nad tem, da je bil sodrug SEDEJ brez zakonite podlage obsojen na 13 mesecev težke ječe in že moramo sporočati proletariatu novo sramotno krivico, ki so jo prizadejali oblastniki sodruhu SEDEJU. Prejšnji teden so ga prepeljali iz celjskih v mariborske zapore in prepeljali so ga uklenjenega kot navadnega zločinca. V mariborski ječi postopajo z njim kot z navadnim zločincem in ga protizakonito silijo, da dela papirnate vrečice.

Kaj tega ne poznajo niti v Srbiji, ki je bolj globoko na Balkanu kot pa Slovenija. Vedno se je postopalo v Srbiji kot v stari Avstriji s političnimi jetniki tako, da ni žalilo njihove časti.

Pod klerikalno patronanco doživljamo taka barbarstva. In tako barsko se postopa proti sodrugu Sedeju, ki bi moral biti po vseh — meščanskih — zakonih izpuščen na prosto.

Proletarci, zapomnite si to! Naj vam trpljenje s. Sedeja sklene roke v trde pesti!

0 mednarodnem položaju.

Po svetu se vrši danes tako važen preobrat političnih razmer, da mora biti o njem poučen tudi proletariati Slovenije, če se hoče znajti v političnih dogodkih, ki se vrste drug za drugim. Kajti razvoj svetovnih političnih dogodkov vpliva v veliki meri tudi na politični položaj v mali Jugoslaviji.

Lani in začetkom letošnjega leta

smo videli, da so v vseh kapitalističnih državah prihajale na površje takozvane demokratično-pacifistične (miroljubne) vlade, kot je bila pri nas vlada Davidovič-Spaho-Korošec. V Angliji je prišla na krmilo „delavska“ vlada z desničarskimi voditelji II. internacionale na čelu. V Franciji je zavladal „levi“ meščanski blok s podporo socialpatriotov. V Nemčiji je ostala na krmilu „sredinska“ vlada kljub velikemu napredovanju monarhistov pri volitvah. V Ameriki je zmagalo „levo“ meščansko imperialistično krilo, ki se vmešava v evropske zadeve in ki je uveljavilo na nedavni londonski konferenci zloglasni Dawesov načrt. Vzrastlo je tudi močno gibanje „tretje“ malomeščansko-reformistične stranke z La Folletom na čelu po angleškem vzgledu. V Belgiji je živela meščanska vlada s podporo socialpatriotov. V skandinavskih deželah so znatno napredovali socialpatioti z meščanskim, demokratičnim programom. In tudi v Jugoslaviji smo doživeli Davidovič-Koroščevo vlado frazo „demokraciji, miru in zakonitosti“. Torej z malimi izjemami je povsod prišla na krmilo „demokratična“ buržuazija.

Razvoj do danes nam jasno dokazuje, da te demokratične vlade niso ozdravile kapitalizma in zadušile reakcijo, temveč, da so jim demokracija, mir, zakonitost in podobne parole služile samo kot krinka za zatiranje ljudskih množic in za pripravljanje novega vala odkrite reakcije. Te miroljubne vlade tudi niso omejile oboroževanja, nasprotno: svet se je ta čas še bolj oborožil in istočasno, ko „pacifisti“ (mirotvorci) oznanjajo mir, divjajo krvavi boji na vseh koncih sveta. Intrige tajne diplomacije cveto kot še nikdar. Ena „demokracija“ nosi za drugo „demokracijo“ skrito bodalo. Socialna demokracija olajšuje delo buržuaziji s tem, da hoče zanesti meščanske „demokratično-pacifistične“ fraze med delavstvo.

Ta pojav ni bil prvi v zgodovini kapitalizma. Že pred vojno vidimo,

da je buržuazija razdeljena v dve struji: V odkrito reakcionarno (pri nas P.-P.) in v demokratično-reformistično (pri nas Davidovič). Kakor hitro se začne buržuaziji majati tla pod nogami, ko nestane nevarnost, da izginejo „dobri, stari“ časi meščanske nadvlade in ko narašča moč proletariata, se porazdeli buržuazija v dve struji: ena, ki hoče ukrotiti delovno ljudstvo z odkritim nasiljem, in druga, ki hoče uspraviti delovne množice z raznimi reformami in zakoni. Ko je bil n. pr. ob postanku Jugoslavije naval delovnega ljudstva najmočnejši, nismo imeli Pašič-Pribičevićeve vlade, temveč meščansko-reformistično. Buržuazija je tedaj pozvala socialpatiole, da jo pomagajo rešiti. Podobne eksperimente si je buržuazija privoščila skoro povsod.

Buržuazija se ne more več obdržati na krmilu s starim načinom vladanja. Enkrat je poslužila fašizma, drugič socialne demokracije. Fašizem kot socialna demokracija igra kontrarevolucionarno vlogo. Fašizem in socialna demokracija sta desna in leva roka modernega kapitalizma, ki je zašel s svetovno vojno v neozdravljivo krizo.

Zadnje čase vidimo, da je v Angliji gl. Macdonaldova vlada po gobe, da je v Franciji v krizi sedanja „leva“ vlada, da je v Nemčiji odstopila „sredinska“ vlada, razpustila parlament in razpisala nove volitve, v katere gredo socialpatioti skupno z „demokratično“ buržuazijo, v Jugoslaviji je bila odstavljena „demokratična“ vlada — povsod vidimo torej, da stopa na mesto „demokratičnih“ vlad zopet odkrito reakcionarna buržuazija. V Angliji bodo izšli iz volitev kot prva stranka — konzervativci in v „miroljubni“ Angliji se danes razvija fašistovski gibanje. Kako desničarsko razpoloženi so konzervativci, se vidi tudi iz tega, da očitajo Macdonaldu, da on podpira boljšeševizem. To očitajo Macdonaldu, ki se je vedno trkal na prsi, da bo zaprl pot boljšešvizmu v Anglijo. In ta Macdonald se danes — objektivno vzeto — bori za boljšeševizem. Čudovite šale si dovoljuje zgodovina. — V vseh kapitalističnih državah vidimo danes tajne priprave za pohod na unijo sovjetskih republik. S tem namenom hoče odkrito reakcionarna buržuazija ustanoviti belo internacionalo. Kar se tiče pripravljanja vojnega pohoda proti sovjetskim republikam, moremo mirne duše reči, da se bo buržuazija tu uradnala tako bridko, kot se še ni nikdar. Da se vrnemo na naše razmišljanje! Povsod torej vidimo, da se menja „demokratična“ perioda z odkrito-reakcionarno in da se obe obliki vladanja menjata zelo, zelo hitro.

To menjanje „demokracije“ v frazah in odkrite reakcije v praksi je jasen izraz negotovosti, slabosti kapitalističnega reda. In to hitro menjanje demokracije-fašistovske reakcije-demokracije (človek se pri tem nehoti spomni na „ringšpil“) še bolj izpodkopava temelje kapitalizma.

To razrednega boja ne bo oslabilo. Baš nasprotno. Delovno ljudstvo postaja z vsako novo krizo, novim menjanjem režimov bolj bogato na političnih izkušnjah, bolj zavedno in samozavestno, dočim se vračajo meščanske in malomeščanske stranke iz vsake krize bolj oslabilje, demoralizirane, z manjšo vero v sebe in svojo politiko.

Obletnica „osvoboditve“.

Dne 29. oktobra bo praznovala jugoslovanska buržuazija polom stare imperialistične Avstrije in inauguracijo (postavitev) svoje lastne oblasti. Ta dan imenuje ona „dan narodnega (to je ljudskega) osvobođenja“. Narodno, ljudsko osvobođenje? Ali je sploh to osvobođenje nje same? Kaka trpka ironija (zasmeh)! O svobodi delavca in kmeta v tej državi nočemo sploh govoriti, ker delavec in kmet nista bila, odkar se je razvilo v Jugoslaviji kapitalistično gospodarstvo, še nikoli tako politično pritisnjena, še nikoli tako izstradana in še nikoli z davki tako obložena, kakor ravno v teh letih „narodne svobode“, toda: ali je dosegla vsaj naša buržuazija svoj ideal svobode?

O, le najmanjši del, ki se rekrutira iz advokatov, trgovcev in nerazsodnih študentov, ki se zbira okrog proslulega, ošabnega Žerjava in ki živi od odesuštva, je morda zadovoljen, ker zanj je ta doba splošne zmede in zrahljane uradniške morale res zlata doba — toda že „resni“ industrialni krogi v Sloveniji kolebajo in tarnajo, ker jih oboroženi škoren podi od zlate sklade. Kaj pa šele naša klerikalna gospoda? Ta je potisnjena v najostrejši boj z belgrajskim vojaškim škornom in kdor čita v „Slovencu“ njene politične jeremiade, se ne more ubraniti občutka, ki ga je nosil v svojem srcu začetkom oktobra leta 1918.

Toda ne! To ni tisti občutek. V tisti občutek negotovosti in pred durmi stoječega poloma se je mešal vsaj blede žarek tihega upanja, ki je raslo z dneva v dan. Danes je naša „osvobodjena“ buržuazija brez upanja v boljšo bodočnost, brez lepih nad v boljše čase. Ona je izčrpana. Ona je izrabila vse svoje politične umetnosti in stoji tu pred novo nerešljivo, ogromno zagonetko: škoren srbske buržuazije, ali pa obupen boj z golo roko.

Boj? Kdo bo stal danes za klerikalno-buržuaznimi generali? Za boj je treba mas. Kakšne želje so klerikalci izpolnili kmetu in delavcu, da bi z zaupanjem in z vero vanje stal v boju za njimi? Ali so mar dali kmetu zemljo? Ali so poddržavili gozdove in lesno trgovino, da bi iz nje plačevali ogromne davke, ki danes tarejo kmeta? Ali so zboljšali stanje njegove živine? Stanje živine po vojni pada, mesto da bi raslo! Ali so klerikalci za časa svoje vlade olajšali delavcu verige, v katere ga je vkovala PP vlada? Ali se ne vršijo ravno pod njihovim režimom najbolj krivične obsodbe? Ali mar ne drže oni žrtve 1. junija še vedno v zaporih samo zato, da bi dokazali srbski buržuaziji, vojni kliki in kamarili, da so vredni vsega njenega zaupanja. Slovenska buržuazija, demokratična in klerikalna, stoji danes razgaljena pred slovenskim delavcem in kmetom. Prva sicer še veruje v bajonete, druga pa je resignirana (vdana v božjo voljo). Občutki, ki jih preživlja, so pač drugi kakor so bili v oktobru pred šestimi leti. Nad njeno glavo se podira njena lastna zgradba, delo njenih rok.

In naši intelektualci?

Človek si težko predstavi kaj politično še bolj inferiornega, kakor je kasta slovenskih intelektualcev. Leta 1918/19 so bili ti ljudje kar pijani. Skoro vsi po vrsti hudi centralisti, ker rešitev slovenskega „naroda“ je bila izključno v rokah srbskega vojaštva in strica Pašića. Ko pa jim je stopil škoren na treh, tedaj so zacvilili in šli na neki kongres v Zagreb. Danes gre vse politično življenje mimo njih. „Bože, kako bo!“ „Pozitivno delo!“ „Politika je umazana stvar.“ Cviček v „Škofiji kleti“ skupaj, državna, socialna in politična vprašanja pa naj rešuje vsak sam zase.

Simpatičnejše postaja uradništvo. Tudi ono je bilo ob „osvobojevanju“ pijano. Tedaj se ni dalo govoriti z njim. Delavci so — po njegovem — hoteli porušiti „našo mlado državo“. Danes to uradništvo, izstradano in zapostavljeno, uvideva počasi, da ta država ni niti „naša“, niti mlada, temveč „njihova“, in stara še bolj kot Avstrija. Danes vidi, da delavstvo ni hotelo uničiti države, ampak ustvariti zares našo državo, t. j. državo delavcev, kmetov in uradnikov, državo delovnega ljudstva, državo notranjega miru, državo, v kateri naj bi bilo delo ustvarjalo na novo, kar je buržuazija porušila v svetovni vojni. Danes uradništvo že v veliki meri uvideva, da je bilo njemu dobro samo, dokler je bilo tudi delavstvo močno in da je ono palo, ko je pala delavska moč. Buržuazija je uklenila delavca, kmeta in uradnika v svoj jarem in sedaj se med seboj krega in prepira, kdo ga bo gonil. In ona sama podira svojo kapitalistično državo.

Toda najbolj farizejsko vlogo pa igrajo pri tem takozvani slovenski federalisti. To so prototipi (vzori) pervenističnega (na površje prihajajočega) slovenskega malomeščanstva, ki se obesi vedno tisti politični struji za rep, ki prihaja na površje. Takoj po vojni so tvorili skrajno desno krilo v socialni demokraciji in sedeli v poverjeništvih s klerikalci in demokraciji. V toku njihovega poverjeništvja so „zaslužili“, ker so bili „pametni“ in so jim „zrasle“ hiše. Vsled tega so jih delavci pometali iz socialne demokracije. Spekularili so na borzi in zagovarjali stališče ubogih (!) hišnih posestnikov. Koncem leta 1919 so hoteli vreči klerikalce in zajahati z ultracentralistom Žerjavom slovenskega delavca in kmeta ter čim brže prodati Slovenijo. Danes prihaja Radič na površje in glej: oni so z njim, polni najmasnejših revolucionarnih in republikanskih fraz. Danes na vsa usta zagovarjajo isti federalizem, radi katerega so leta 1919/20 v družbi dr. Žerjava preganjali in zapirali naše sodruge.

Politična bilanca slovenske gospode ob šestletnici njene svobode je žalostna. Ona zaznamuje samo pasiva. Buržuazija nas je spravila, kakor sama pravi, tik pred državljansko vojno. Ona je vsa obupana in potrta. Njeno delo očitno razpada.

Mi, delavci in kmetje in ubogi ljudje, nimamo ničesar izgubiti razven verig in davkov, ki nas žulijo.

Smo pa istotaki delavski in kmečki republikanci, revni in pošteni — in sicer slovenski republikanci! — kakor smo bili 29. oktobra leta 1918.

Komedija se nadaljuje

Komedija jugoslovanske buržuazije se nadaljuje. Vsak dan pišejo meščanski listi: danes bo odločitev in minulo je 14 dni in nobene odločitve ni. „Slovenec“ piše vsak dan: Vlado dobi Davidovič-Korošec. „Jutro“ piše: Vlado dobi Pašić-Pribičević. „Hrvat“ pa poroča, kako razni radikalski in demokratski ministri pripravljajo puč, kako so delili orožje po Hrvatskem itd. In Jugoslavija stoji stalno pred razpotjem: ali jo bo vodila še dalje navidez parlamentarna vlada (kajti resnična parlamentarna vlada je nemogoča), ali bo zavladala odkrita diktatura pušk in sabelj. Vsi hodijo na dvor, splektarijo, grozijo, se trkajo na monarhične prsi — vsak del buržuazije skuša izbrati vse trike, da pride kakorkoli na oblast in spravi v svoj žep čim več profita, izžetega iz sestradanega delovnega ljudstva.

V tej splošni komediji je nastopil kratek intermezzo — Radičev nastop. V trenutku, ko so se izdajali naši klerikalci za najhujše monarhiste, je sklical njihov „zaveznik“ Radič sejo hrvatskega narodnega zastopstva, na kateri je obsodil klečeplazstvo „federalističnega“ bloka (Davidovič-Korošec-Spaho) in izrekel odločno, celo ostre obsodbe nad vojaško kamarilo v Beogradu. Na seji je obsodil poslance svoje stranke, ker so glasovali za Ljubo Jovanovića-Radičala, ki je ostal po njihovi zaslugi predsednik parlamenta. Pohvalil je Srba Veljkovića, „ker ima to slabost, da ne hodi na dvor sklonjeno in sključeno, ampak pokonci“. Na njegov predlog je bila sprejeta tudi tozadevna resolucija, v kateri se končno zahteva — *takojšen razpis svobodnih volitev*.

To je iznenadilo naše klerikalce, ki so v svojem glasilu takoj obsodili neobogljene Radiča, češ, v trenutku, ko se mi najbolj plazimo po trebuhu za vladno korito, pa poda naš „zaveznik“ Radič take izjave, ki nikakor niso po godu dvoru in vojaški klikli. Skoro bi se avtonomistični „Slovenec“ izpremenil v centralistično „Jutro“ in to samo radi vladnih jasli.

Reakcija je na ta Radičev govor razrožljala glasneje s sabljo, zagrozila Radičevi stranki z zakonom o zaščiti države in z diktaturo — in Radič je že drugi dan malo drugače razlagal svoje izjave. In „Slovenec“ je odleglo. Napisal je dolg, odprto tiskan članek, v katerem dokazuje na podlagi Radičevega razgovora z nekim grofom, da je Radič monarhist, da naj se ga torej Beograd ne boji.

In pojavljajo se nove kombinacije, nove lutke, novi zapletljaji, klerikalci so pripravljeni iti v vsako vladno — tako izgleda njihov boj za avtonomijo Slo-

venije v praksi. Še nikdar se ni klerikalna stranka izkazala za tako vlačugo kot v teh dnevih: prodajajo se vsakomur, ki jih hoče. In taka stranka hoče predstavljati slovensko ljudstvo?

Mogoče, da se sestavi kaka vlada medtem ko bo izšla ta številka „Delavsko-kmetijskega lista“.

Naj se ustavi kakršnakoli vlada, naj pridejo v ospredje kakršnekoli lutke, gotovo je eno: da se bo nadaljeval režim reakcije in strahovlade nad delovnim ljudstvom mest in vasi. Jugoslovanska buržuazija je zagazila tako globoko, da za nje ni poti nazaj.

Bistveno se razmere v Jugoslaviji ne bodo izpremenile potem parlamentarnih intrig in moledovanj, položaj se bo izpremenil šele tedaj, ko bo postal proletarijat ona sila, katere mora postati. Danes sem in tja tavajoče proletarske množice se morajo združiti, spraviti kmata izpod vpliva meščanskih strank in nastopiti enotno proti kapitalistični in oficirski gospodi.

Rešitev ne more priti od zgoraj, ampak od spodaj. Od nas samih, od delavcev in kmetov zavisi, kdaj pride odločitev. Dosedanje izkušnje in napake so nas mnogo izučile. Proletariata ne bo rešilo klečeplazjenje, strah, vera v nasprotnika, proletarijat se mora otresti vsega tega in nastopiti samozvestno kot odločnega razrednega boja. Proletarijat se mora zavedati tega, da je edino on tisti, ki bo rešil svet iz današnje strašne zagate, v katero ga je spravila buržuazija. Če se proletarijat Jugoslavije tega ne bo pravočasno zavedel, bomo vsi skupaj zapadli v še večje barbarstvo.

Zato pokonci glave in naprej kljub vsemu! In tedaj bo konec barbarske komedije!

Stanovanjsko vprašanje.

II.

Z ozirom na obstoječe stanovanjske razmere v naših mestih in z ozirom na vladni načrt kakšno bode stališče stanovanjskih najemnikov?

Vladni načrt je s fundamenta napačen in za nas nesprejemljiv, ker gre s stališča varstva hišnih posestnikov in ne varstva stanovanjskih najemnikov, ki edini so varstva potrebni. Zato se ne moremo spuščati v kritiko in popravljanje posameznih točk, kakor hočejo delati to naši socialisti, temveč moramo zahtevati, da ta zakonska osnova pade kot celota; ter da se postavi zakon na sledeča osnovna načela:

1. Stanovanjsko vprašanje v vsem svojem obsegu, v kolikor se ne tiče državnih uradov in drugih državnih institucij, se mora prepustiti izključno kompetenci dotičnih občin. V parlamentu naj se torej samo sklene zakon, ki naj izreče to kompetenco in občinu pooblasti, da si sme preskrbeti sredstva in potrebne urade v ta namen. Stanovanjske razmere Jugoslavije se ne dajo zgnjesti vse v en sam enoten zakon, ker niso enotne. Za Ljubljano ne more ve-

ljati to, kar velja za Bitolj ali Skopje ali kako Cetinje! Tu je avtonomija občine življensko vprašanje prebivalstva. Tudi ne more veljati za mestne občine to, kar velja za kmetijske. Te razlike naj tak zakon primerno regulira.

2. Vsa stanovanja, brez ozira na starost hiš, kakor tudi na to, da-li so v najemu ali podnajemu so neopredeljiva in z njimi razpolaga samo dotična občinska uprava. Višino stanarine normira občina in sicer po sledečih načelih:

a) stanarina v starih, že amortiziranih hišah, sme biti samo tolika, kolikor je to potrebno za nabiranje fonda za vzdrževanje in obnavljanje stanovanjskih hiš; ta stanarina se steče izključno v občinski stanovanjski fond;

b) v kolikor pa hiše še niso amortizirane, se določi višina stanarine po amortizacijski kvoti in potrebnih prispevkih za vzdrževanje poslopja.

Amortizacijsko kvoto je določiti na podlagi 25 letne amortizacijske dobe in 6% obrestne mere. Ko bo stanovanjska hiša amortizirana, preide v last občine in se ravna z njo, kakor sub a). Amortizacija dobi hišni gospodar, ki pa mora plačati od nje še primeren davek, ki se steče v stanovanjski fond. To se ne tiče enostanovanjskih hiš.

3. Nikdo ne sme živeti od stanovanjskih dohodkov, radi tega se morajo podnajemniki v isti meri zavarovati pred izkoriščanjem s strani najemnikov. Cene podnajemov določi v vsakem posebnem slučaju občina.

4. Stanarina v starih, amortiziranih poslopih se ne sme zvišati, dokler se ne zvišajo delavske in uradniške plače.

5. Tla, v mestih na katerih stojijo stanovanjske hiše, se z zakonom takoj razlastijo in preidejo v last mestne občine. Mestne občine imajo tudi pravico razlastitve tal v svrhu zgradbe novih stanovanjskih hiš.

6. Poslopja za državne urade, vojašnice i. dr. državne ustanove mora država sama zidati; občina ji dodeli za to potrebna stavbišča za gotovo dobo let. Občinske vojašnice in druga taka občinska poslopja mora država izprazniti ali pa odkupiti.

Toda kdo bo potem še zidal hiše, kateri kapitalist, ako se uveljavijo ta načela? Noben kapitalist ne bo hotel več naložiti svojega denarja v hiše!

Da, noben kapitalist ne bo več zidal stanovanjskih poslopih, ker jih noben kapitalist v mestu tudi ne sme zidati. Stanovanjska poslopja naj gradi izključno občina in naj v ta namen primerno obremeni tiste, ki bremena lahko nosijo, pozneje pa bo hiše obnavljala iz stanovanjskega fonda. Privatni iniciativi so prepuščeni samo enostanovanjska.

Toda hišnim gospodarjem se godi krivica, ako se jim vzame njihova lastnina, njihove hiše!

Ničesar jim ne vzamemo na ta način izven nezasluzenega dobička. Stare hiše v mestih so že zdavnaj amortizirane, nekatere celo po dvakrat ali celo trikrat. To velja danes gotovo za vse pred vojno zidane hiše. Ogromna večina hiš v mestu je bila zidana na kredit. Vsled devalvacije denarja so prišli hišni posestniki

Maksim Gorkij:

Deveti januar.

(Nadaljevanje.)

„To se pravi, da je bil dan za to ukaz, Mihajlo...“

„Bil,“ je dečko zlobno vzkliknil. „Si ti mar mislil, da se bodo pogovarjali s teboj? Da te pogoste s kupico vina?“

„Počakaj, Mihajlo...“

Ranjec je obstal, oprl se s hrptom ob steno in spregovoril glasneje:

„Pravoslavni!... Za kaj nas ubijajo? Po kakšnem zakonu? Po čigavim ukazu?“

Ljudje so šli mimo njega in povešali glave. Na drugem mestu na oglu pri ograji se je zbralo nekaj desetih ljudi. V njih sredini je neki nagli, zasopevši glas zvenel nemirno in zlobno.

„Gapon je bil včeraj pri ministru. Znal je za vse, kaj bo, torej — je izdajica, torej — on nas je peljal v smrt.“

„Kakšno korist ima od tega?“

„Kaj vem? V kakšno korist je ubijati narod? Kdo to ve? Kdo nam odgovori?“

Povsod se je razžigala razburjenost, pred vsemi so vstajala vprašanja, ki so bili nejasna, vendar je že vsak čutil njih važnost, globino, surovost, uporno zahtevanje odgovora. V ognju razburjenosti je vse hitreje iztevala vera v pomoč

od zunaj, nadeja na čudežnega odrešenika iz trpljenja.

Sredi ulice je šla ženska, polna, slabo oblečena, z dobrim obrazom matere, z bolnimi, žalostnimi očmi. Plakala je in držeč z desno roko okrvavljeno levico, govorila:

„Glejte, pohabili so mi jo... kako bom delala? Kako bom hranila otroke? Komu se naj pritožim?... Pravoslavni, kje ima narod zaščito, ako je tudi car proti njemu? Pravoslavni, kam nam je iti?“

Njena vprašanja, glasna in jasna, kakor da so prebudila ljudi, zamajala jih in vznemirila. Naglo so pristopali k nji, bežali od vseh strani in ustavljajoč se, poslušali njene besede mračno in pazljivo.

„Torej, narod — sam? Zanj ni zakona, zanj ni pomoči in ne moči? Kako bomo sedaj živeli? Na kaj se nadejali? Kaj smo sploh mi?“

Molčanje. Nekateri so zdihovali. Drugi so tiho zmerjali. Odnekod je priletel oster, zloben krik:

„Da!... Dobil sem pomoč — sinu so nogo razbili...“

„Kaj? Umrla...“

„Petrho... do smrti...“

Tehnikov je bilo mnogo na ulici. Bičali so po usesih ljudi in vse pogosteje izvijajoč masčevalni jek, so ostri zvoki budili čustvo zlobe, spoznanja, neobhodnosti

morajo zavarovati pred ubijalci. Na bledih obrazih se je pojavila neka odločnost.

„Sodrug! Mi pojdemo vkljub temu v mesto, morda se da vendar kaj doseči... Pojdimo v gruče!“

„Pobijejo...“

„Poskusite govoriti vojakom... morda oni spoznajo, da ni zakona ubijati narod!“

„A morda je... kdo zna.“

„Kaj je za nas? Kaj je proti nam?“

Tolpa se je polagoma, vendar neupogljivo spreminjala, prerojevala v narod. Mladina se je razhajala v majhnih grupah. Vsi so šli v eno stran, zopet k reki. In vsi so nesli ranjene, ubite, dišalo je po topli krvi, razlegali so se stoki, klici.

„Jakobu Ziminu — naravnost v čelo...“

„Hvala batjuški — carju!“

„Da-a... srečal je!“

Razlegalo se je nekaj krepkih besedi. Za eno takih besedi bi četrte ure poprej množica raztrgala človeka na kosčke.

Mahno dekletce je bežalo in kričalo vsem:

„Ste videli mamo? Velika...“

Ljudje so se močno zbirali na njo in kakor da so se jo bali, so se umikali sploš.

Potem se je razlegel glas ženske z razdrobljeno roko:

„Tukaj, tukaj sem...“

(Nadaljevanje prihodnjice.)

često skoro zastoj do svojih hiš, t. j. v kolikor so bile zidane v zadnjih letih pred vojno. V kolikor pa so bile zidane po vojni, priznamo povrnitev kapitala s primernimi obrestmi v teku 25 let od dne uporabe in tu je zadoščeno „meščanski pravičnosti“. Nikakor pa ne moremo dovoliti parasitizma. Živeti se mora od dela, ne pa od obresti, od izžemanja najrevnejših slojev.

To je naše stališče v stanovanjskem vprašanju in to bomo zastopali. Upamo, da ni delavca in uradnika, ki ga ne bi odobrilo, pa če je ta tudi danes še v klerikalnih in avtonomističnih vrstah, ki so do sedaj očito pokazale, da so za varstvo hišnih gospodarjev in ne stanovanjskih najemnikov.

Kmetsko-delavski republikanci?!

Zadnje nedeljo je grupa okrog „Avtonomista“ sklicala v Ljubljani konferenco zaupnikov. Na tej konferenci so razpravljali o svojem programu, organizaciji in tisku. Glavno besedo sta imela Prepeluh in Lončar, katerima se je zdela prerevolucionarna še celo socialna demokracija in sta izstopila zato iz nje. Začela sta izdajati „Avtonomista“. Prepeluh si je to lahko privoščil, ker on in njegova družba so si napravili denarja v onem času, ko je najbolj živela spekulacija. Prepulhu so bili vedno bolj sorodni klerikalci tudi v onem času, ko smo ga poznali kot socialpatriotskega veljaka. In tako je bil tudi njegov Avtonomist dolgo časa druga klerikalna firma poleg Domoljuba.

No, končno je ugonil Prepeluh, da radičanstvo bolj imponira in tako je začel Avtonomist širiti v Sloveniji Radičeve ideje, predelane po svoje.

Po skoro štirih letih izdajanja Avtonomista sta se Prepeluh in Lončar odločila za to, da se organizirata s svojimi pristaši svojo politično stranko v Sloveniji. In to se je formalno ustanovilo na ljubljanskem sestanku 19. t. m. Dali so ji ime „Slovenska republikanska stranka kmetov in delavcev“ in sklenili so, da prekrste „Avtonomista“ v „Slov. Republikanca“.

Na tem sestanku je govoril bivši desničarski socialpatriot Lončar zelo revolucionarno (!) za današnje čase. Pohvalil je rusko revolucijo, ker je dala ona resnično samoodločbo vsem narodom na svojem velikem ozemlju in ker je ustvarila prvo veliko delavsko-kmetsko državo. Z njenimi „krvavimi“ metodami se pa seveda Lončar ne strinja. V resnici povemo, da smo se čudili, kako se je ta Lončar izpremenil, če ne v dejanjih, pa vsaj v besedah.

In tudi revolucionarne parole so postavili kot:

Živela samoodločba narodov!

Živela kmečko-delavska država!
Živela federativna republika!

Torej parole, ki smo jih mi zagovarjali in oznanjali tedaj, ko Prepeluh in Lončar še mislila nista na nje. Postavila sta parole, ki jih je oznanjal „Glas Svobode“, ki je bil zato ustavljen. Parole, radi katerih je slavno celjsko sodišče obsodilo s. Sedeja na 13 mesecev težke ječe.

Mi smo postavili te parole ne zato, da bi z njimi lovili volice, ampak zato, da jih v vztrajnem in požrtvovalnem boju res dosežemo, v svesti si, da bo šele tedaj zasijalo solnce svobode delovnemu ljudstvu Slovenije, ko bodo gorenja tri gesla uresničena v življenju. Mi smo tudi dokazali, da se iskreno borimo za te parole. Saj sedi v zaporu okrog 50 delavcev, ki so se borili za dosego teh gesel! Množice so razumele pravilnost teh gesel in so se vedno bolj vemale za nje.

Zato nam tudi oblast prepoveduje svobodno širjenje teh parol in boj za nje. Lončar in Prepeluh sta to videla in si na lastno voljo izposodila od nas te parole.

To je bilo neobhodno potrebno, da ugotovimo, pa če je to Prepeluhom všeč ali ne.

Tu nastane vprašanje, ali sta Prepeluh in Lončar postavila te parole zato, da se borita za nje — kljub vsem žrtvam! — ali zato, da jih ubijeta. Sodeč Prepeluhe po njihovem dosedanjem življenju, moramo dvomiti v prvo možnost. Sicer se je pa enkrat — vsaj, kakor nam pripoveduje sv. pismo — Savel tudi izpremenil v Pavla. Mogoče se je izpremenil tudi Prepeluh, ne samo po obleki in kravati, ampak tudi v svoji notranjosti. Malo verjetno je, ali izključeno ni.

Če se je izpremenil, če so se izpremenili dosednji avtonomisti, to se pravi, če hočejo res bojevati resnično boj za postavljena gesla, potem se *oni strinjajo z nami*, potem smo pridobili enega zaveznika več in tega zaveznikstva ne bomo odbili, ker je ljubosumnost nam čisto tuja krepost. Ali svojo iskrenost bodo morali dokazati v dejanjih, ker na besede mi nič ne damo. In v tem resnem položaju bodo imeli več kot dovolj prilike, da to dokažejo.

Pred šestimi leti, ob nastanku Jugoslavije, je delal in govoril Prepeluh popolnoma drugače kot danes. Doživel je tedaj — pred šestimi leti — še to čast, da je sedel nekaj časa skupaj z Žerjavom. Če se je po teh šestih letih srečal s pametjo, mu bomo čestitali.

Začeli ste s parolami: samoodločba narodov, kmečko-delavska država, federativna republika. Dobro! Samo nadaljujte tako — v *dejanju*! V tem slučaju bodo razredno-najzavednejši delavci in kmetje ne samo močna vaša pomožna armada, ampak nezlomljiva predstraža!

v vsaki deželi. Amsterdamska internacionala se ni brigala niti za velika mezdna delavska gibanja v poedinih državah in jim nudila podpore, s čimer je zakrivila mnogo delavskih porazov.

Amsterdamci in fašizem.

Kaj je fašizem? On je zadnji obupni adut meščanske reakcije. Fašizem se naslanja na inteligenco in na takozvane srednje malomeščanske sloje, ki vidijo rešitev v brezobzirnem boju proti vstajajočemu proletariatu. Da bi fašizem laže zdrobil delavsko gibanje, skuša z raznimi frazami pridobiti zase tudi del delavstva, s katerim bi zabil močan klin v omajane proletarske vrste. Fašisti so izkoristili nauke svetovne vojne in poveljne revolucionarne dobe. Fašisti zanikavajo meščansko demokracijo v dosednji obliki, uporabljajo nasilje in hočejo z nasilnim, odločnim in hitrim nastopanjem premagati sovražnika — delavski razred.

Kaj so storili Amsterdamci proti internacionalni fašistovski pošasti?

Prvič moramo ugotoviti to, da do danes amsterdamska internacionala ni razumela niti socialnega značaja fašizma. Ona govori o fašizmu kot o navadni reakciji. Če bi bil fašizem navadna reakcija, zakaj ne prištevamo potem med fašiste Hortija ali Pašiča, dočim smatramo za fašiste Mussolinija, Pribečevića, Kranjca, Hitlerja itd.? Fašizem se opira na srednje malomeščanske sloje, uporablja za svojo zmago čisto posebne metode in skuša zabiti klin med delavstvo samo. Iz tega sledi, da mora delavstvo izbrati v boju proti fašizmu posebne mere, ki bodo mogle zdrobiti fašiste.

Ko je bila po zmagi fašistov v Italiji pozvana amsterdamska internacionala, da se bori proti fašizmu ramo ob ramo z rdečo strokovno internacionalo, je ona to odbila, češ, da bo vodila samostojen boj proti fašizmu. In kako je ona do danes vodila ta boj? Ona ni dala svojim organizacijam nobenih točnih tozadevnih navodil. In zato so njene organizacije zavzele napram fašizmu zelo čudno stališče. Oglejmo si slučaj z Italijo, ki je klasičen primer za fašizem!

Fašistovska vlada v Italiji je začela z odpuščanjem delavstva, nižanjem delavskih plač in podaljševanjem delovnega časa. Da bi se to fašistom posrečilo, so rušili delavske organizacije, plenili njihovo premoženje, ubijali voditelje itd.

Amsterdamci pravijo, da so proti vsakemu nasilju, da so proti fašizmu in boljševizmu.

Če bi to res bilo, bi morali nastopiti proti skrajno nasilnemu fašizmu v Italiji. Ali so se zadržali napram njemu pasivno. Še več! Amsterdamske strok. organizacije so se začele kot take pogajati z Mussolinijem za ureditev medsebojnih odnosov. Še bolj izdajalsko stališče so zavzeli Amsterdamci v Bolgariji, kjer direktno podpirajo krvavo fašistovsko vlado. V Nemčiji govore Amsterdamci, da so komunisti nevarnejši od fašistov. Ob priliki divjaštev jugoslovanskih fašistov-orjunciev v Trbovljah so se naši Amsterdamci postavili proti orjuncem in proti rudarjem, ki so se branili. Amsterdamci s takim držanjem namenoma ali nenamenoma podpirajo fašizem. Amsterdamci delajo tako zato, ker jim je ljubša fašistovska strahovlada kot pa končna zmaga proletariata. Oni se boje poostrove razrednega boja in ga zato ovirajo. (Dalej prihodnjič.)

Suženstvo mesarskih delavcev.

Razmere, ki vladajo v Ljubljani v mesarski obrti, spominjajo močno na one razmere angleškega delavstva, ki nam jih opisuje Engels v svojem delu „Položaj delavskega razreda na Angleškem“ in ki so zajete iz prve polovice minolega stoletja. Človek z miselnostjo dvajsetega stoletja bi ne verjel, da so take razmere dandanes v Srednji Evropi, sredi bele Ljubljane še resnično mogoče. Pripovedovanja delavcev mesarske in prekajevalske stroke se čujejo kakor bajke in če ne bi poznali teh razmer iz vsakdanje skušnje, bi jim ne verjeli. Čujmo:

Klavnica v Ljubljani se odpira poleti ob 4^{1/2} uri, pozimi ob 5. uri. Klavnica ne deluje kakor je to danes že vpeljano po vseh modernih mestih, kot obrat zase, s svojim personalom, ampak vsak ljubljanski mesar kolje v tej klavnici sam zase in plača za to klavnino, ki je dosti višja, kakor v drugih modernih klavninah. Mesarski pomočniki in vajenci morajo biti ob uri odpiranja že v klavnici, morajo torej ustati ob 3^{1/2} uri — 4. uri, da pridejo ob času na delo. In njihovo delo

traja brez normiranih pavz, v najboljšem slučaju, do 6. ure popoldne, t. j. 13 — 13^{1/2} ur dnevno. Ko zakoljejo in živali razpravijo, znašajo meso v ledenico (hladilnic ni v mestni klavnici!!!) in iz ledenice v mesnice. Ledenica je na dve nastropji in brez vpenjače. Vse meso znesejo v ledenico in iz ledenice pomočniki in vajenci na ramah. Gre tu za stotine in stotine metrskih stotov dnevno mesa in mesarski delavec je tu pravi „fakin“. Iz ledenice razvažajo pomočniki in vajenci meso v ročnih vozičkih in to včasih množine, ki bi bile za konja prevelike. Tu je mesarski pomočnik ali vajenec — mesarski konj! V mnogih slučajih pa se njegovo delo sploh ne konča do 10. — 11. ure zvečer, tako da dela za svojega mojstra celo po 16 in več ur, torej dvojni delovni dan!

Toda mesarski pomočnik v Ljubljani ni samo mesarski pomočnik, ampak hlapec na splošno. Nekateri mojstri pomočnika sploh ne sprejmejo v službo, ako se ne obveže, da bo delal „vse“. Pri Jesihu in pri Žablaku mora delati tudi na polju in v hlevu.

Mesarski pomočnik v Ljubljani je torej: mesar, fakin, konj in hišni hlapec obenem. Včasih pa tudi še njegov osebni sluga, da ga pošlje po cigarete in zadovoljava drugim njegovim kapricam.

Učna doba v mesarski obrti znaša tri leta. Toda zgodi se, da po treh letih vajenec ne zna zaklati niti kosa drobnice. Mojster Kham ima učenca, ki bo te mesece prost in bajda ne zna zaklati niti prešiča. Kham je kakor znano prekajevalec in njegov učenec presedi vse dneve v sušilnici. Kako si bo tak pomočnik služil kruh?!

V mesarski stroki vlada velika brezposelnost. To je čisto naravno, ker če dela en delavec za dva, potem odjeda kruh drugemu. Mesarska obrt bi rabila dvakrat toliko delavcev, če bi ti delavci opravljali samo svoje mesarsko delo in delali samo osem ur, kakor je to danes vpeljano že po vsem svetu.

Zanimivo je, kako mestna občina skrbi za svoje mesarske pomočnike. Le ti niso nastavljeni, kakor pri drugih mesarjih, temveč so (na stojnicah) plačani — čujte! — od kile po 75 stotink dinarja! Mesto, da bi dajala ravno občina dober vzgled drugim mesarjem, vporablja sama najbolj kapitalistično metodo honoriranja (plačevanja). To menda zato, ker ima „socialističnega“ župana.

Ljubljana, kot mesto in občina, je v tej obrti najbolj reakcionarna in nazadnjaška med ostalimi mesti v Sloveniji. To bomo videli v prihodnji številki, ko bomo govorili o mestni klavnici.

Zahtevamo volitve v delavske institucije!

Že nekaj let vladajo v delavski zbornici in bolniški blagajni komisariji, imenovani od vlade, že nekaj let vlada v teh važnih delavskih institucijah zmeda, nered in nedelo. Posredovalnice za delo so izročene nesposobnim ljudem. Tega zlasti ne moremo več trpeti danes, ko razsaja brezposelnost in uničuje delavske družine. Delavci plačujejo bolniško blagajno, a v stiski ne dobijo nič ali pa premalo podpore. Zakaj tako? Ker romajo krvavo zasluženi groši v razne centrale, od nikogar izvoljene, za višje, neizvoljene in nesposobne uradnike, ki nimajo smisla za delavske interese.

Pod pritiskom odločne zahteve razredno-zavednega proletariata je odstopilvi minister socialne politike že odredil, da se imajo izvršiti volitve v te institucije do konca novembra.

Ali današnji, od zgoraj postavljeni komisariji sabotirajo ta odlok in se obupno upirajo razpisu volitev.

Delavski razred v svojem življenjskem interesu ne sme dovoliti, da se igrajo z njim razen kapitalističnih pijavk v podjetju tudi pijavke in od nikogar izvoljeni birokrati zunaj podjetja. Beograjski proletariati je sklical protesten shod z zahtevo, da se razpišejo volitve.

Sklicujte povsod tozadevne shode in pritiskajte, da se volitve takoj razpišejo.

Ne dopustimo, da nam pijavke poteptajo zadnjo pravico! Ne dopustimo se izigravati od demokratske in socialpatriotske gospode!

Zato zahtevamo volitve, da pridejo v delavske institucije ljudje, ki bodo napravili red in delali v korist delavstva.

Širite list med delavce v tovarnah in kmete po poljih!

Koliko si že žrtvoval za mater umorjenega Fakina?

Strok. vestnik.

Amsterdamska strokovna internacionala.

III.

Ofenziva kapitala.

V prejšnjih dveh številkah smo že omenili, da so se ob koncu svetovne vojne pojavile reformistične iluzije (= zmotna misel, da bo proletariati prišel do svoje pravice potom sodelovanja z buržuazijo, ki bo potem reform vedno bolj lajšala delavski položaj). Med naraščanjem nezadovoljstva delavcev, reformističnimi iluzijami in med buržuaznimi reformami pa je precej tesna zveza. Socialne reforme in reformizem so doživele svoj višek sredi l. 1920. Naraščanje delavskega gibanja je pa trajalo od konca l. 1918 do sredine l. 1920. Na eni strani so naraščale strokovne organizacije neopetno hitro in na drugi strani je malo popustila buržuazija: uvedlo se je osemurnik itd. Že začetkom l. 1920 pa opazimo nekake pretresiljave v delavskem gibanju.

Sredi l. 1920 nastopi splošna izprememba gospodarskega položaja. Nastopila je kriza v mednarodnem menjanju blaga

in v produkciji. Najprej se je pričela gospodarska kriza na Japonskem, nato je prešla v Ameriko, Evropo. Z nastopom težke gospodarske krize je nastopila tudi ofenziva kapitala, ki traja do danes. Kaj pomenja ofenziva kapitala in kako je nastopila? Ofenziva kapitalistov ima namen znižati proizvodne stroške na račun delavskih plač. Zato so kapitalisti napravili splošen naskok na delavske plače, na socialne reforme, osemurnik itd.

Kako silna je bila ta ofenziva kapitala celo v državah, kjer predstavljajo delavske strok. organizacije ogromno moč, se vidi iz sledečih primerov: V Angliji je izgubilo l. 1921 7 milijonov delavcev na plačah 5 milijonov funtov šterlingov (1 funt je bil tedaj okrog 400 Din), l. 1922 pa 6 milijonov, skupno torej 11 milijonov.

Kaj je storila amsterdamska internacionala kot organizacija proti ofenzivi kapitala? Ona ni podvzela proti internacionalni ofenzivi kapitala nobene internacionalne akcije proletariata, ona se ni postavila kot celota proti ofenzivi kapitala. Manjše akcije je zaveda podvzelo delavstvo

Iz sovjetske Rusije

Napredovanje industrije. Po uradnih podatkih znaša produkcija v avgustu 1924. 124 milijonov predvojnih rubljev, kar pomeni od lanskega avgusta prirastek 31 %. Posamezne panoge nam nudijo tole sliko: vsakdanji železnični promet je dosegel v avgustu 14.000 vagonov (24 % prirastka); produkcija premoga je zrastle za 31 %, nafte za 24 %, litega železa 33 %, kovnega železa 56 %, bombaža 50 %. Zanimivo je dejstvo, da je sovjetska vlada začetkom pravkar minulega gospodarskega leta (1. oktober 1923. — 30. september 1924) določila program za dobivanje premoga na 412 milijonov pudov (1 pud = 16 kg 380), a je do januarja produkcija tako brzo napredovala, da je vlada določeno število zvišala na 450—500 milijonov pudov, pri zaključku leta je produkcija premoga znesla 540 milijonov pudov, kar pomeni 128 milijonov nad predvideno število. Približno tako je bilo v tekstilni industriji. Vlada je sklenila, predelati ves domači bombaž (letošnji pridelek bombaža prekaša za 100 % lanskega), zraven pa ga še nakupiti v Ameriki za 100 milijonov rubljev. Nazadnje se je izkazalo, da je surovin premalo. — Tako ruska industrija naglo koraka v svoje normalno stanje.

Resnica o žetvi. Po buržuaznih in menjševskih listih je mnogo vika in krika o novi žetveni katastrofi v Rusiji. V resnici pa je letošnja žetev preračunana na 2.662.000.000 pudov, med tem ko je lani znesla 2.859.000.000. V rezervi se nahaja še 162 milijonov pudov od prejšnjih let. Od tega je potrebno za konzum kmečkega prebivalstva (vštevši setev in krmo živine) 2286 milijonov in za ostali konzum 314 milijonov. Prebitek še znesse 204 milijonov pudov. — Kot pomoč po suši prizadetim

krajem je dala vlada za setev 9 milijonov pudov ozimnega in 22 milijonov pudov jarega žita, potem kredit 8 milijonov rubljev za ohranitev poljskega orodja, 11 milijonov rubljev za živilsko oskrbo in 11 milijonov rubljev za javna dela. — To je par zanimivih števil o sedanjem gospodarskem položaju sovjetskih republik. Ruski delavci in kmetje so uverjeni, da bi njihova država s požrtvovalnim delom prospevala kljub temu, da se danes buržuazni svet radosti nad nesrečo, ki jo je vrgla narava njihovemu delu na pot.

Gospodarski položaj sovjetskih republik.

Delovnemu ljudstvu sovražen tisk — meščanski kot socialpatriotski — hoče naslikati sovjetsko Rusijo kot državo, ki se nahaja v gospodarskem razpadu. V dokaz, da je resnično stanje ravno nasprotno, navajamo tu nekaj suhih števil, ki so najverodostojnejši izraz ruskih gospodarskih razmer.

Povprečna plača delavcev se je zvišala z avgustom na 17 rubljev (680 Din) tedensko.

Državni izvoz je znašal v avgustu vrednost 27,7 milijonov rubljev, a uvoz iz inozemstva samo 20,9 milijonov rubljev. Največ se je izvozilo lesa in nafte.

Celotna produkcija se je zvečala v avgustu (v primeri z julijem) za 6 %. Vrednost industrijskih proizvodov v avgustu je znašala 124.400.000 zlatih rubljev. V primeri s prvo polovico leta se je zvečala industrijska proizvodnja za 32 %. Število zaposlenih delavcev je naraslo od julija za 4 %.

Cena pšenice je padla za 6,7 %, rži za 12,5 %, in ovsa za 19,7 %.

Letošnja žetev znaša 2775 milijonov pudov (1 pud = 16,5 kg).

Koliko si že daroval za zaprte in preganjane sodruge?!

Novi kmet v novi Rusiji

Pri nekem sestanku s sovjeto neke ruske vasi sem se globoko zavedel velike izpremembe, ki se je izvršila v preteklih štirih letih na ruski vasi. Pod carjem je imela vas samo dolžnosti ali nobenih pravic. Uporabljanje knute (knuta = bič) je bila navada vsakega poduradnika. Sedaj pa vladajo vaški prebivalci sami. Ta sistem sovetov, kongresov itd. ni iznajdba poedinca in tega sistema tudi ni uvedlo nikako nasilje. Ta sistem je prišel v življenje po revoluciji. Prišel je iz množic ljudstva, kot požene trava sama iz rodovitne zemlje. Krajevni sovjeti obdajajo veliko Rusijo z gostim omrežjem. Njih člani niso vezani po pisanih zakonih. Zakon je za nje človeško delo, ki se izpreminja po želji in volji ljudi. Ni človek za zakon, ampak zakoni so za ljudi. Kolika šola je to za ljudi! Milijoni državljani dobe tu prvi poduk o samoupravi, državljanski dolžnosti in skupnem delu za splošno blaginjo s tem, da podredijo svoje osebne koristi koristim celokupnega ljudstva. Leta in leta bodo minula, preden bo postala vas kraj dela, izobrazbe in sreče, ali za dosego tega so tu ljudje močni, sposobni in zdravi. Delo prerojenja se je pričelo.

Vas danes ni več osamljena od javnega političnega življenja, kot je bilo prej. Skupno delo mesta in vasi — to je glavni predmet razpravljanja v vsaki kmetijski hiši, pri vsakem ognjišču. Po končanju bojev z notranjimi in zunanji sovražniki se je zelo zmanjšalo število armade, rdeči vojaki so se vrnili na svoje domove. S seboj so prinesli zgodbe o bitkah, ponos na storjena junastva, zaupanje v obstoječo vlado in vročo željo po ustvarjanju delu. In zato se kmet zanima danes v Rusiji, kot še nikdar poprej, za politično življenje, za razvoj industrije, za vprašanje vojne in miru. Vrši se ena kmetijska konferenca za drugo. Zastopnike kmetov se vpokliče v pokrajinske vlade ali celo v glavna mesta, kjer delajo skupaj z najvišjimi državnimi uradniki kot ljudje z enakimi pravicami. Z druge strani pa pridejo obiskat kmete obiskovalci z vseh strani sveta. Pride mestni delavec na dopust

ali radi trenutne nezaposelnosti in prinese s seboj duh razredne zavesti in vero v socializem. Mimo vasi se pripelje propagandni vlak, ki priredi nekaj kino-predstav, priredi poučne tečaje o najboljšem načinu obdelovanja zemlje, razdeli letake in plakate, razstavi sadje, zelenjavo itd.; sploh vzbudi in spravi vso vas na noge. Enkrat ali dvakrat v letu se priredi kmetijski teden. Pride cela vojska ljudi iz mesta: izučeni in neizučeni delavci, možje in žene. Kovač, mizar, zidar, tesar — pomagajo popravljati kmetom hišna poslopja in orodje. Drugi pomagajo pri žetvi. Deklice pomagajo materam pri vzgoji otrok in jih uče kuhati. Tak kmetijski teden napravi praznično razpoloženje v vsej vasi. —

Jaz sem prebil marsikateri dan na vasi. Hodil sem po vaških cestah, obiskoval šole in knjižnice. Govoril sem z možmi in ženami, z manjšimi in večjimi skupami — vsi so s slastjo poslušali pripovedovanje o tujih deželah, še bolj radi so mi pa sami razlagali izkušnje svojega življenja. Bil sem povabljen povsod.

Vas živi v znamenju socialne pravičnosti. Ni sicer socializma v strogem pomenu besede. Privatna lastnina je ostala. Veleposestnikov ni več. Bogatinov ni več. Vsi kmetje lahko živijo in so zadovoljni, da so se otrsli odiruhov in pijavk. Seveda še vlada neprijateljsko razpoloženje med prejšnjimi bogatini in prejšnjimi reveži. Bivši bogatini se težko sporazumejo z mislijo, da se morajo sedaj preživljati z delom lastnih rok kot vsi drugi. Ali če se oni ne bodo sprijaznili s to mislijo, da je konec izkoriščanja, se bodo s tem sprijaznili njihovi otroci, kajti ruski kmet se je za vedno osvobodil od veleposestnikov, odiruhov in kapitalistov!

Pripomba: To sliko današnjega življenja na ruski vasi povzemamo po ameriškem časopisu „Azija“. Spisal je to ruski pisatelj Olgin, ki živi večinoma v severni Ameriki. To sliko ruske vasi je napisal po svojem nedavnem bivanju v Rusiji.

Dopisujte v „Delavsko-kmetški list“ o vsem življenju in gibanju v tovarnah, rudnikih, na železnici, po vaseh!

Agrarna reforma v Borovnici.

V Borovnici spada pod agrarno reformo zemlja magnatov Lenarčiča in Galeta. Zemlja prvega, kakih 30 oralov, se je po štiriletnem težkem porodu končno razdelila med revne kmete. To je: oglašen je načrt za to razdelitev. In kako oglašen? Po predpisu na občinski deski, ali na občinskih vratih, tako, da bi ga reveži kmalu ne bili zagledali. Ko pa so ga opazili, je nastala med prosilci prava pravcata nevihta, ki je za sedaj končala s tem, da so v ogromni večini potrebni vložili pritožbo proti tej razdelitvi. Ta razdelitev nam je jasno pokazala, kako si klerikalni minister predstavlja agrarno reformo in zato moramo izpregovoriti nekoliko besedi o njej. Neglede na to, da vse to, kar dela jugoslovanska buržuazija z zemljo, sploh nikaka reforma ni, ker revni kmet ne dobi zemlje v svojo last, temveč samo v najem, za kar mora visoko najemnino veleposestniku prej plačati ko pa jo sme obdelati, in ne glede še na to, da je potem kmetu stavljenih vse polno pogojev, ki mu vežejo roke v obdelovanju (on ne sme spremeniti kulture!) se je izvršila ta razdelitev za najem tako krivično, da moramo soditi, da ta „reforma“ ni imela nobene drugega namena, kakor: na eni strani, zanesti razprtije med revne kmete, na drugi pa, vsled rekurzov, vso stvar še za naprej zavleči. Zemlja je namreč tako razdeljena, da so jo dobili tisti več, ki jo že imajo, in da jo tisti, ki je sploh nimajo, niso dobili prav nič ali pa samo par sto kvadratnih metrov. Tisti, ki je že imajo po 3—5 oralov, so jo dobili po še par oralov zraven, tisti pa, ki je nimajo prav nič, je po mnenju naše gospode sploh ne potrebujejo.

Naši agrarni politiki so bili, kakor se vidi, v šoli pri zagrebškem ekonomu dr. Frangešu. Ta lepi in veleučeni ekonom je napisal razpravo o agrarni reformi, v kateri se je postavil na sledeče stališče: Iz agrarne reforme — pravi dr. Frangeš — se morajo izločiti vsi „dobrodelni obzir“. Mi moramo ustvarjati trdnega srednjega kmeta s približno 15 ha zemlje. Ostali se morajo zadovoljiti s kolonizacijo (naseljevanjem v Macedoniji i dr.). Kdor pa tega noče, pa naj gre v fabriko!

Tako misli torej tudi naš klerikalni minister za agrarno reformo in njegove deželne komisije. Dokler pa je še zemlje tu, ki bi jo lahko dobili ravno tisti, ki je nimajo, pa svetujemo gospodu ministru in njegovim komisarjem, naj gredo le sami v Macedonijo!

V Borovnici je kakih 50 do 60 kmetov, ki ali nimajo prav nič zemlje ali pa je imajo premalo. Razdelilo pa se je sedaj kakih 30 oralov zemlje. Vidise torej, da bi odpadlo povprečno na vsakega komaj 1/2 orala. Ako pomislimo, da je potrebno družini, ki si hoče pridelati najpotrebnejše za svoj obstanek, vsaj 2 orala zemlje na družinskega člana ali povprečno 10 oralov (5 ha) na družino, potem je jasno, da hoče ta gospoda z nami samo norče briti.

Kaj bi trebalo v tem slučaju napraviti. Mi vidimo, da z delitvijo ne pridemo daleč. Gospoda bo navidezno podpirala nekatera, da bo zanesla spor med nami. Zato bi bilo najbolj pametno, da si ubogi kmetje osnujemo svojo zemljiško zadrugo, da vzame ta zadruga vso Lenarčičevo in Galetovo zemljo, ki je pod agrarno reformo v najem in jo po svojih članih skupno obdela in potem pridelek razdeli. To bi šlo v začetku sicer težko, ker se sedaj denar za gnoj in delavce ter za plačilo najemščine zelo težko dobi, toda z dobro voljo bi pa le šlo. Zadruga bi plačala iz pridelkov gnoj, ki bi ga dali člani in izvršeno delo dne. Preostanek pridelkov pa bi se ob žetvi razdelil med člane zadruge po njihovi potrebi in po deležih, ki bi jih vpisali. Skrbeti bi bilo le za to, da dobijo tisti več deležev v roke, ki so bolj potrebni in ne tisti, ki jih lažje vplačajo. Delež bi se tudi lahko odslužilo z delom (oranjem, kopanjem, pretjem itd.). Zemljiške posestnike (Lenarčiča in Galeta) pa bi bilo treba

pritisniti, da zahtevajo izplačilo svoje rente še le po žetvi.

Prvo leto bi se moralo nasaditi samo take sadeže, ki se jih spravi lahko in hitro v denar in ki so revnim kmetom najpotrebnejši (krompir n. pr.). Na ta način bi prišla zadruga hitro do denarja in bi za drugo leto sigurnejše poslovala.

Takih zadrug je v Italiji že na tisoče. Zadruge ne skrbijo samo za obdelavo zemlje in za gnotno stran svojih članov, temveč dajo jim tudi pravno zaščito nasproti izkoriščevalcem in pa izobrazbo.

Ne velja torej samo pritoževati se, temveč treba bo tudi pomisliti, če bi se s tako gospodarsko organizacijo ne dalo preprečiti vsaj deloma velike krivice, ki nam jih hoče napraviti gospoda s svojo agrarno reformo.

Mislimo torej!

Mi materialisti.

„Slovenec“ z dne 23. oktobra je proti nam zopet zapel ono staro klerikalno pesem proti surovemu, brezbožnemu materializmu, ki ga oznanjajo pristaši in borci Karla Marxa, to je — milijonske armade razredno-zavednega proletariata. In pri tem se sklicuje na Wernerja Sombarta, ki je v svojem kočetiranju z buržuazijo prišel končno do tega, da je sklenil napovedati vojno — razrednemu boju potom „stare vere v Boga“.

Sedaj, ko so se klerikalci na vladi popolnoma razkrinkali, da so jim interesi delovnega ljudstva deseta briga, sedaj ko se dviga proti klerikalnemu nazadnjaštvu vihar ogorčenja v prolet. vrstah, je klerikalni „Slovenec“ zopet staro pesem: „Razredni boj, marksizem zastruplja narod, taji moč vzvišenih idej, je nasproten vsakemu višjemu duševnemu življenju. Ti ljudje, zavedni proletarski borci, zastrupljajo krščansko Slovenijo s surovim materializmom! Na pomoč, Gosar, na pomoč, kršč. strokovne organizacije in Krekova mladina, da stremo te ljudi, ki si upajo oznanjati boj proti kapitalizmu pod našo patronanco, pod vodstvom našega odličnega dr. Korošca!“

Klerikalci so v zadregi in zato zopet oznanjajo njihovi popje, profesorji in žurnalisti — da naj nastopijo kristjani proti našemu materialističnemu strupu. Svojim pristašem priporočajo, da naj povzdignejo svoje oči proti nebu, da ne bodo videli, kakšen pekel so pripravili klerikalci delavstvu na slovenski zemlji. „Slovenec“ pravi, da mi stremimo samo po materialnem, po uvelitvi železnih zadev.

No, mi ne protestiramo proti temu. Mi se res borimo za izboljšanje materialnega, gnotnega položaja delovnega ljudstva. Klerikalnim kapitalistom kot Polaku i. dr. in klerikalnim veljakom se ni treba boriti za to, kajti njihovi železci so prenapolnjeni delavskega znoja in krvi. Mi se torej borimo za materialne stvari, to se pravi, mi zahtevamo svobodno delovanje strokovnih in političnih organizacij, ki bodo priborile delavstvu boljše življenje. Mi zahtevamo zvišanje plač rudarjem in drugim delavcem, ker s sedanji več izhajati ne morejo. Mi zahtevamo, da služijo hiše najemnikom, pa ne oderuhom, kot hoče to klerikalni načrt. In če nekaj dosežemo, se damo uspraviti, ne, temveč se še dalje borimo za nove materialne zahteve, vse dalje, do kraja, to se pravi, toliko časa, dokler se popolnoma ne ukloni „idealna“ kapitalistična gospoda.

Ali vedo gospodje klerikalni pridigarji in idealisti (pri tem se človek ne hote spomni na idealno zaokrožene trebuščke, zlate verižice i. dr. klerikalnih veljakov) kaj pomenja ta proletarski „materialni“ boj, kaj pomeni za delavce in nameščence boj za materialne dobrine?

Od zvišanja plač, gospodje, zavisi, ali bo delavska družina propadla od gladi, ali si bo nasprotno mogla najti sredstva in časa, da bo čitala, šla v delavsko izobraževalno društvo, v gledališče, na koncerte (kateri so danes za nas materialiste predragi).

Gospodje, cilj tega materialnega razrednega boja, ki vas vedno bolj vznemirja, je izražen v stavku: Kdor ne dela, naj ne je! — to se pravi upostava človeške družbe, v kateri ne bo pijavk

in „materialističnih“ trpinov — bosih otrok, oslabilih mater itd., ampak v kateri družbi bodo vsi ljudje delali in uživali materialne in duševne vrednote, v kateri družbi ne bo kultura sredstvo za obogatitve nekaj pijavk in za zadrževanje ljudstva, temveč last celokupne delovne družbe za napredek celokupnega človeštva.

To je ono, kar čutijo vsi delavci. To je cilj vseh bojev za dnevne, materialne zahteve. Vi to dobro veste in zato se razburjate.

Karl Marx se je imenoval oni mož, ki je pred več kot šestdesetimi leti pokazal razvojne zakone človeške družbe in ki je dal svojemu pojmovanju zgodovine ime: zgodovinski materializem, materialistično pojmovanje zgodovine. Karl Marx se je imenoval oni mož, ki pred 60 leti ustanovil I. internacionalno delavsko zvezo, ki si je stavila za naloge, da zbere proletarijat vseh dežel za boj proti kapitalizmu. Pred Marxom so razni profesorji in učenjaki različno razlagali svet, Marx pa je pokazal, kako je treba preobraziti ta svet. In milijonske proletarske armade preobrazile so svet in bodo preobrazile svet. Zgodovina je jasno potrdila pravilnost Marxovega svetovnega načenja. In mi smo marksisti, zgodovinski materialisti. To se pravi, mi se zavedamo tega, da človeške zgodovine ne določa nobena nadnaravna sila, vzrastla v bolni fantaziji ljudi, temveč da jo določa razvoj gospodarskih razmer, razvoj delovnih in življenjskih pogojev ljudi, da ima izprememba enega gospodarskega sistema za posledico izpremembo celokupnega državnega, političnega ustroja, prava, kulture, duševnega življenja.

In v znamenju tega jasnega pravilnega spoznanja se bori delavski razred s takim idealizmom, kot ga še ne pozna zgodovina.

Naš praktični idealizem, idealizem modernega delavskega razreda se vidi danes bolj jasno kot kdaj prej. Njegovi prvoborniki so po ječah, iz groba kličejo njegove padle žrtve, njegovim organizacijam se zabranjuje delovanje, stotine odhajajo v Francijo — in kljub vsemu temu gre proletarijat neustrašeno naprej za rdečim praporjem razrednega boja. Kajti ta rdeči prapor ni za nas niti les, niti platno. Temveč je simbol naše ideje, najzvišenejšee ideje v človeški zgodovini — ideje osvoboditve celokupnega delovnega človeštva.

Gospodje klerikalci, pojdite v ljubljanske, celjske, mariborske, lipoglavske zapore, pojdite v trboveljske kolonije, hrastniške in zagorske steklarne, v vlažna delavska stanovanja, v temna podstrešja, pojdite tam in prepričali se boste, s kakšnim trdnim zaupanjem, s kakšno trdnostjo vero gledajo vsi ti ljudje v zmago najzvišenejšee ideje, v bodočnost svobodnega človeštva!

In potem nam odgovorite, če je še kje na tem zmehaniziranem in materializiranem svetu kapitala toliko idealizma kot pri nas materialistih!

Agent-provokatorji in denuncianti.

Včasih je v interesu vladajoče kapitalistične gospode, da provocira (izvaja) kje v masi kake nemire ali pri posameznih osebah kaka kazniva dejanja ali izjave, da bi s tem zatrla ali diskreditirala kako njej nevarno gibanje in uničila njegove voditelje. Tedaj pošlje vlada policijske agente ali druge najete temne elemente v maso. Ti se kažejo strašno radikalni ali pa strašno patriotični toliko časa, dokler ne izvajajo kakega kaznivskega priznanja, da potem lahko storilce denuncirajo (ovadijo) državnim oblastem, odnosno da jih le te same pograbijo. Taki nizkotni agent-provokatorji so voditelji naših socialistov in avtonomistov in njihovo časopisje.

„Socialist“ z dne 17. oktobra t. l. št. 42. piše v svojem uvodniku „Iz politike“ sledeče:

„Revolucionarji, ki jih vodi slaboznani politični hohštaper Triša Kaclerovič, so seveda pravoverni komunisti, plačanci iz Moskve. Moskva je v zadnjem času prelozila sedež svoje propagande z Dunaja v Trst in zdaj se je tudi v Sloveniji pojavil nov sovjetski komisar, ki

bo Lemeža odžagal in komunističnemu delavstvu diktiral politiko... Da vidimo!

Mi vemo, da so bili od leta 1914 dalje socialnodemokratski voditelji in njihova žurnalistika najzvestejši hlapci in agentje buržuazije in njenih vlad, toda človek bi si vsaj mislil, da so se v teh letih kaj naučili. Jasno je namreč, da je socialna demokracija ravno vsled svojega agentstva in svojih denunciacij izgubila pri delavstvu ves ugled in vse zaupanje — in v Sloveniji še posebej! — ter da ravno radi tega tako hitro razpada, in vendar-le ne preneha s svojim odkritim agent-provokatorstvom in denunciranjem.

Splošno znano je, da je buržuazija ravno okrog 1. junija in po trboveljskih dogodkih vrgla v svet, da je bila centrala boljševiške propagande na Dunaju in da se je tiste dni preselila v Trst, da bi bila bližje Jugoslaviji in Balkanu. Gorostasne bajke o tem sta tresla v svet zlasti „Narod“ in „Jutro“, da opravičita s tem dogodke v Trbovlju. In „Socialist“, ki naj bi bil glasilo enega dela do skrajnosti teroriziranega delavstva v „Sloveniji“, denuncira slovensko delavstvo z najnesramnejšimi argumenti slovenskega orjunaštva.

Gospodje, vpišite se v Orjuno, kakor so se vpisali vaši preostali bratci na Primorskem v fašizem, da bomo vedeli s kom imamo opraviti.

Policijski agent-provokatorji in denuncianti okrog „Socialista“ nas ne denuncirajo „plačmenštva“ in „sovjetskega komisarstva“, da bi nas pri delavstvu očrnili, ker danes vsakdo ve, da dosežejo tam ravno nasproten učinek. Oni denuncirajo posameznika Orjuna in policijski, da bi s tem uničili te posameznike in njihove družine. In to jih označuje kot prave agent-provokatorje. Fej! taki delavski voditelji! Delavstvo vas pozna z Zaloške ceste in tega madeža ne boste nikoli več oprali s sebe.

„Avtonomist“ z dne 17. oktobra t. l. št. 43 piše med drugim:

„Seveda so srbski zemljoradniki, srbski komunisti in srbski republikanci odločni centralisti...“

V nedeljo 19. t. m. so imeli slovenski avtonomisti v Ljubljani shod po § 2, na katerem dr. Lončar ni mogel prehladiti „slovenskih komunistov“.

Vse v eni sapi torej. Provokatorji prav dobro vedo, da mi ne smemo niti izpisati besede, s katero oni provocirajo delavstvo in se mu laskajo z njo, da bi ga policijski potem zagrabil za vrat.

Toda tej gospodi, ki je dovolj poznana z leta 1919/20, ko je sedela skupno z našo buržuazijo pri obloženih jasliah in prodajala slovensko avtonomijo velesrbski buržuaziji, mesto da bi bila delala za slovensko republiko, bomo povedali sledečo resnično zgodbo iz polpreteklega časa:

Na Primorskem smo imeli zelo delavnega, zelo uglednega in znanstveno visoko naobraženega sodruga. Zgodilo pa se je, da je ta sodrug v nekem svojem slabem trenutku, morda iz užaljenega ponosa, nagnal nekega drugega sodruga, ki ga ni skoro nikdo cenil in uvaževal, s „plačanim sovjetskim emisarjem“ v socialističnem glasilu. Od tistega trenutka ni na Primorskem ne samo noben delavec, temveč tudi noben delavski pes več povohal dotičnega uglednega in zaslužnega bivšega našega sodruga. S tistim trenutkom je bil dotični sodrug politično mrtev, dočim je napadeni revež, neka zmeda, napravil pozneje sto neumnosti, bil izključen iz naše stranke, pa živi še danes politično življenje med primorskimi klerikalci in to samo radi nezasluzene slave, ki mu jo je bil z denunciacijo napravil njegov nesrečni napadalec.

Tako sodi zdrava delavska javnost buržuazne agente. Ne dvomimo, da bo tudi socialistično delavstvo znalo soditi in obsoditi svoje denunciente in agent-provokatorje in to še posebno ob času, ko si tako srčno želi enotnosti in enotnega nastopanja v celi vrsti pereh socialnih vprašanj.

D. Gustinčič.

Ali si že pridobil svojega tovariša v obratu za naročnika „Delavsko-kmet-skega lista“?

Macdonald je doigral...

Subjektivno vzeto, je med izdajalcem iz slabosti in zavestnim, interesiranim izdajalcem zelo velika razlika, a s političnega vidika ni nobene, kajti politika je usoda milijonov ljudi; in če je izdal milijone delavcev in revnih kmetov izdajalec iz slabosti ali pa interesiran izdajalec — to na stvari nič ne spremeni.

Delavska vlada je padla, po vsej Angleški kipi volivni boj; shodi, manifesti, programi — in Macdonaldov program: mir, Rusija, nacionalizacija; pravzaprav je malo bolj reformističen od zadnjic, kar pa nič ne de: saj od besed do dejanj je daleč, daleč. Macdonald apelira na državljane, toži čez izdajstvo liberalcev in upa, da se povrne.

V resnici je bila delavska vlada vlada angleške buržuazije in je vodila državno krmilo v dobi, ki je bila za buržuazijo nad vse težka: v dobi londonske konference, poostrenih bojev kolonialnih narodov, naraščajočega odpora delavskega razreda proti buržuaziji. Ta težki trenutek je nastopil Macdonald s programom mirnim socialnih reform. In je dosegel mir: na londonski konferenci so se pod njegovim protektoratom na podlagi Dawesovega načrta sporazumeli ameriškanski, angleški, francoski in nemški kapitalisti, kako bodo nemški proletarijat razpeli na križ — in z njim proletarijat vsega sveta. Streti moč delavskih strokovnih organizacij, odpraviti osemurni delavnik in naložiti visoko carino na v Nemčiji konzumirano blago — to je osnova sporazuma internacionalnih kapitalistov. Ko gre danes v nove volitve, se gospod Macdonald trka na prsa, ponosen na ta mir. Ali mu je znano ali mu ni, da pomeni ta mir nepri-

Pozor!

Pozor!

Sodrugi in sodružice!

Po raznih kaznilnicah ječe Vaši najboljši sodrugi. Vršite svojo dolžnost in pošljite Vaše prispevke za „žrtve reakcije“.

Sodrugi, ki so dobili nabiralne pole, naj čim prej obračunajo, ker s prispevki treba hiteti ako hočete, da se izvrši dolžnost napram žrtvam reakcije, ki se vsak dan množijo. Agitirajte med sodrug, da dajejo redne prispevke. Hitra pomoč je dvojna pomoč.

Torej delavec-delavka stori svojo dolžnost!

merno poslabšanje gospodarskega položaja delavskega razreda in še povečano konkurenco med kapitalisti, ki bo dovedla do novih svetovnih spopadov, to je vse eno: zločinec je nad mednarodnim proletariatom. Njegova zasluga za kapitalistični svet pa je toliko večja, ker je bil ta kapitalistični svet sam preveč umazan v očeh proletariata, da bi ga mogel vnovič oslepariti za njegove osnovne življenjske dobrine. In danes že revoltirajo proti Dawesovemu načrtu delavci Anglije, Nemčije, Francije in to revoltiranje ne gre samo proti imperialističnemu kapitalizmu, gre tudi proti Macdonaldu, proti reformizmu.

In socialne reforme? Za njegove vlade je brezposelnost naraščala, mezdna gibanja pa je dušila njegova policija.

In kolonialni narodi v Kitajski, Indiji, Mali Aziji se nacionalno probujajo in zahtevajo svobodo. To nacionalno zavest je socialist Macdonald pozdravljal z mitraljezi, želji angleških kapitalistov po petroleju v Iraku (Turčija) pa je ugodil s tem, da sklicuje zvezo narodov, to ognjišče svetovnega miru in pravičnosti na njo, ki naj pohodi vse fraze o samoodločbi narodov in Irak prepusti Angležem v eksploatacijo sicer pa ima Macdonald tudi topove za take reči.

S tem, da je žrtvoval socializem in vrge proletariatu okoli vratu, je Macdonald doigral. Zdaj pojdi! Zadrgnili bomo sami! — To je rezultat mogočne, pacifistične, demokratske, delavske vlade. Da je sklenila pogodbo s sovjetsko Rusijo, je

samo zasluga angleškega delavstva, ki goji velike simpatije do prve proletarske države in je uvedlo tozadeven pritisk na vlado.

Zdaj, ko se je kapitalizem razgalil, ko je očitno pokazal svoje agresivne intencije proti delavskemu razredu in sovjetski Rusiji, ko se čuti močnega, da več ne potrebuje krinke kake delavske vlade, zdaj je še čas, da delavstvo spozna žalostno vlogo reformizma v imperijalistični dobi. Naloga zavednega angleškega proletariata je, da razkrinkava reformistične voditelje, da kritizira laži levico (Cook in Burcell), ki priznava princip reformizma, in da ta način krepi pravo, zavedno proletarsko levico. Naloga svetovnega proletariata pa je, da angleške sodruge pri tem gibanju podpira in da se z njimi vred pripravlja na težke boje, ki ga čakajo.

Cerkvena posestva.

„Slovenec“ z dne 7. oktobra je prinesel notico, v kateri polemizira z liberalci o cerkvenih posestvih in agrarni reformi. Ta notica je tako značilna za klerikalno agrarno politiko, da je moramo na vsak način privoščiti našim kmečkim čitateljem. „Slovenec“ piše:

Cerkvena posestva najbolj bodojo slovenske liberalce in zlasti v zadnjem času ne mine skoro dan, da ne bi kričali po razdelitvi cerkvenih posestev potom agrarne reforme, spominjajoč pri tem cerkvene dostojanstvenike na neko okrožnico, ki so jo bili izdali tako po prevratu v prilog agrarne reforme. Kakor vse, kar počno naši liberalni krogi z „ljubeznijo do kmeta“, tako je tudi njihovo vpisje po razdelitvi cerkvenih posestev navadna hinavska komedija. Agrarne reforme ni mogoče izvesti čez noč s tem, da se posestva enostavno zaplenijo dosedanjim lastnikom in razdele, ampak treba je iskati pravične rešitve tega vprašanja. Če bodo posestva, ki pridejo v poštev za agrarno reformo, enostavno konfiscirali, potem bo tudi polnoma opravičeno konfisciranje hiš, fabrik in sploh vseh vrednostih predmetov, ki so mnogokrat dosti več vredni kot eno ali drugo prav lepo cerkveno posestvo. Če bomo prišli tako daleč, bo država jako lepo izgledala in še lepše njen pravni red in pravna varnost v njej in zato se čudimo, da ravno tisti listi, ki dan za dnem najbolj vpijejo za „blagor države“, istočasno najbolj vpijejo po konfiskaciji premoženja, ki pomenja začetek podiranja vsega gospodarstva, ne pa njegovo obnovo ali preureditev. Tako dalekosežne reforme kakor je agrarna, se ne smejo izvesti po slavnem vzoru, ki smo ga doživeli v Vodini, ampak s precej več pameti in razsodnosti in zato imajo cerkveni dostojanstveniki popolnoma prav, če se upirajo, ne toliko reformam, ampak načinu, kako bi radi neki fantasti in puhleži tako važne reforme izvajali. Cerkveno premoženje ni nakradeno in ne prisleparjeno, ampak je pošteno pridobljeno in zato imajo upravniki cerkvenega premoženja dolžnost, da svojo pravico branijo. Oni pa ne branijo samo svoje pravice, ampak pravico vseh, ki so si kaj pridobili in prihranili.

Imenitna stvar! Agrarna reforma se ne da izvesti „kar čez noč“, ampak je treba „iskati pravične rešitve“. In ker se ta pravica in pravične rešitve ne da najti, potem se jo išče tako dolgo, da se vsi revni kmetje preselijo v Ameriko ali pa od gladi poginejo. In to je pravično, zakaj tu se gre za pravno načelo: če se da zemljo kmetu, potem vedite vi, liberalci, da je treba dati tudi fabrike, palače in druge velike hiše v mestu delavcem. Zato, dajte mir, ker tu ne gre samo za 100.000 orolov cerkvenih posestev na Hrvaškem in za velike cerkvene gozde v Sloveniji, ki jih hočejo imeti kmetje, temveč tudi za vaše palače, vaše vile in za vaše tovarne! Ali ste nas razumeli?

Mi smo „Slovenec“ zelo hvaležni, da je odkrito povedal, da bo kmet tedaj dobil zemljo — vso zemljo, seveda — kadar bo dobil delavec tovarne in hiše, da ne bo več stanoval po vagonih. Hvaležni smo mu tudi, da je pribil, da imajo cerkveni dostojanstveniki prav, če protestirajo proti agrarni reformi. Kako pa so cerkvena posestva pridobljena, pravično ali krivično bomo pa morda videli ob kakih drugih prilikah.

Delavec in kmet pa imata seveda svoj pravni čit in svoje pravne pojme, ki se precej razlikujeta od tistih, ki jih imajo klerikali. Nam delavski čitatelji svetujemo,

Dopisi.

Jesenice. K prašanju delavske zbornice. V številki 41. „Nove pravde“ piše nekdo pod poglavjem, „da se ne pozabi“ sledeče: Gospodje, ki slišijo na ime neodvisnih komunistov in ki so vedno najbolj kričavi ter nadvse radedarni z obljubami, če je treba razbiti kako trdno, že ostoječo strokovno organizacijo, ti gospodje so v dejanjih vse drugačni. Pred kratkim je delavska zbornica sklicala anketo vseh strokovnih organizacij, na kateri se je razpravljalo o usnutku pravilnika za pomoč brezposelnim. Te ankete so se udeležili strokovna komisija, Narodnosocialna strokovna zveza, manjkali pa so gospodje, ki slišijo na ime neodvisnih komunistov. Zraven še pripomni s podjetnim znakom lastnega interesa, „če potrebujete še kakoga pojasnila delavci, trpijo?“ Pisec ne omenja tega, da je poslala del. zbornica prepozno povabilo za anketo.

Dragi pisec, da, potrebujemo pojasnila. Zakaj se ta pisec poslužuje v tem kritičnem času, ko dobro ve, da se ne morejo zagovarjati razni prvoboritelji, ki še vedno ječijo v zaporu. Take metode ne spadajo v pošteno delovanje socialistov. Zakaj pisec ne omeni, da ravno ti, ki hočejo res pomagati delavskemu pokretu, morajo biti preganjani. Ko se iz tega dopisa jasno vidi, da dotični pisec je vesel, ali pa še pomaga pobijati delavski pokret. Naj se ne izdaja več kot socialist, ampak lenasprotno kot ubijalec socializma. Ker se jasno vidi, kako vodijo delavski pokret razni birokratje na svojo lastno korist. Delavstvo z jasnim čelom jih mora spoznati. Le-ta, ki nima zdravega razuma, da bi nekaj mislil in sam videl, kako se dela v delavski strokovni organizaciji. Ni treba kakih obljub o nebesih na zemlji, vsak

lahko presodi, zakaj se močne strokovne organizacije cepijo in zakaj so dobili kljub vsemu „neodvisni“ med delavskim pokretom tako moč in zakaj imajo tako privlačno silo. Vzlic vsemu preganjanju in zatiranju se bo širila ideja odločnega razrednega boja. A čeravno uporabljate vse, kar vam je na razpolago, razne shode in časopise in razne ankete in zborovanja, lažnjive intrige itd. Ko omenja pisec delavsko zbornico, ki je sklicala anketo vseh strokovnih organizacij, katere se je udeležila tudi Narodnosocialna strokovna zveza, pravi torej, da so manjkali gospodje, ki slišijo na ime „neodvisni komunisti“, ali pozabil je povedati, da se niso mogli udeležiti te ankete, ker so še v zaporu. Vrh tega je delavska zbornica prepozno poslala vabilo, ne vem zakaj! Zato rajši pustite gospode od „Nove Pravde“ to stvar, ker s tem ne boste prišli nikamor naprej. Kar se pa sicer tiče delavske zbornice, je pa tudi dovolj jasno, da se mi ne moremo strinjati z njeno današnjo sestavo, ker ona ni izvoljena od delavstva. Sestavljena je le od nekih posameznih oseb, ki jih je določila vlada. Mi zahtevamo zato takojšen razpis volitev v delavsko zbornico. Da pridejo noter oni, ki jih bo izvolilo delavstvo in kateremu bodo tudi odgovorni za svoje delo, ne pa posameznim vladnim ošbam. Ravno isto velja za bolniško blagajno. Tudi tam zahtevamo, da se takoj razpiše volitve. Da ne bo več tako, kot danes, ko gotove osebe izkoriščajo to institucijo in nagrade dajejo drug drugemu. Delavstvo, ki vzdržuje bolniško blagajno, pa trpi in hira pod takim vodstvom. Tako stoji stvari v resnici, ti duhoviti dopisnik „Nove Pravde“? Kaj boš pa sedaj povedal? Željno pričakujem odgovora. Jeseniški kovinar.

Ali si že član „Delavsko-Kmetske Matice“?

Drobtine.

Odžaganci. Socialpatrioti so odžagani od proletariata, kljub temu, da jim nudi buržuazija vso svobodo delovanja. In kar je eden, to se misli o drugih. In Korunu se je sanjalo, da je Gustinčič odžagal Lemeža. Mi smo vprašali Lemeža, če ga je res odžagal Gustinčič. In on nam je povedal, da ga je le policija odžagala za nekaj časa od sveta in ga zaprla v samotno celico. Pa smo vprašali Gustinčiča, če je res odžagal Lemeža. Začuden se je temu vprašanju in nas je prosil, da mu povemo, kdo je to dejal. Povedali smo, da Kristanovi „socialisti“. In možu je bilo jasno in da bi bilo jasno vsem, je napisal članek v današnje številko pod naslovom „Agent-pravokotarji.“

Spor med komunisti. Kristanov-Korunov „Socialist“ je poročal že v dveh številkah, da so se komunisti sprli. In naš poročevalec je obiskal nekaj slovenskih komunistov, da mu povedo, zakaj se prepirajo med seboj. Ti so mu povedali, da o tem nič ne vedo, in so sklenili, da pojdejo vprašat uredništvo „Socialista“ za informacije. Pri „Socialistu“ so jim odgovorili: „Kaj še ne veste, da moramo včasih lagati!“ In komunisti so vzeli ta odgovor brez spora na znanje.

Pacifist Herriot in pacifistični budžet. Potem ko se je g. Herriot na seji Zveze narodov v Ženevi nagovoril lepil besedi o miru in razorožitvi, se je vrnil v Pariz in dal po svoji vladi predložiti finančnemu odboru parlamenta budžet za l. 1925, v katerem je postavka za vojsko povečana za 316 milijonov frankov, za vojno mornarico za 321 milijonov več (kar znači skoro 33%) od lani.

Sirska reformna stranka je poslala vodstvu francoske komunistične stranke telegram, v katerem se zahvaljuje za njen odločen nastop o priliki vpada francoskih čet v Sirijo in izjavlja, da računa na njeno trajno pomoč.

8 komunističnih kandidatov nastopa pri angleških volitvah. Samo Steward je nezavisen kandidat angleške komunistične stranke, druge so postavile posredne sekcije delavske stranke, ki ne priznavajo izključitve komunistov. Znani žurnalista Campbell je bil zavoljo intrig reformističnih birokratov zavrnjen s 20 glasovi proti 19.

5000 funtov šterlingov je dal neki veletovarnar angleški delavski stranki za

tudi internacionala fabrikantov in milijonarjev. Njeni voditelji sedé v meščanskih vladah in si kopičijo milijone. V Sloveniji imajo socialpatriotje milijonarja Kristana Toneta, ki vodi danes „socialistične“ kunsame.

Vsi meščanski časopisi hvalijo Macdonalda, predsednika angleške kraljeve lažidelavske vlade. Kadar hvali meščanstvo enega delavskega voditelja, se ve, da je ta voditelj dober za buržuazijo, a slab za proletariata.

Sedaj je postal ta Macdonald delničar ene največjih angleških tovarn. Delež Macdonaldov znaša nad 9 milijonov Din ali 36 milijonov kron. Delnice mu je prodal fabrikant Grant. Macdonald bo zato izposloval Grantu plemiško ime.

In za tega človeka se ogrevajo naši socialpatrioti. Macdonalda pa hvali tudi „Slov. Narod“. Menda ve sedaj vsakdo, kaj so socialpatrioti.

Proletarski tisk

je tisto orožje, ki ga morajo delavci in kmetje naperiti proti vsemu meščanskemu aparatu laži.

To orožje pa je treba vzdrževati in izpopolnjevati.

Stalna pomoč

je najizdatnejša. Zato se morajo smišljeniki potruditi z nabiranjem novih naročnikov in prispevkov za Tiskovni sklad.

Proletarsko orožje se moralno izpopolnjuje z zavednim sodelovanjem.

Planinarstvo.

Osnutak podružnice radničkog planinarskog društva „Priatelji Prirode“ u Zagrebu. U petak, dne 25. o. m. održala se osnivačka skupština podružnice radničkog planinarskog društva „Priatelji Prirode“, čija se centrala nalazi u Sarajevu. Društvo „Priatelji Prirode“ postoji već u Sarajevu više od 15 godina, te imade velike zasluge, ne samo za razvitak zdravog planinarskog športa među radnicima u Bosni, već on kao pionir turisticke u Bosni imade golome zasluge za proširenje planinarstva tamo uopod.

„Priatelji Prirode“ imadu izgrađene veze sa jednakim planinarskim društvima na cijelom svijetu. Zemaljskih sekcija pod jednim imenom „Priatelji Prirode“ imade u Austriji, Njemačkoj, Francuskoj, Americi, Švicarskoj itd., a članovi tog internacionalnog udruženja uživaju jednaka prava, gdje god dodju. Na osobitom stepenu stoji ova internacionalna radnička planinarska organizacija u Austriji i Bavarškoj. Ona se u Austriji n. pr. danas smatra najjačom planinarskom organizacijom uopde. Ona tamo imade čitav niz planinarskih kuća, doma, itd., kamo bečki radnici ne samo svake nedelje, već i preko svojih zakonoma i kolektivnih ugovora osiguranih dopusta, na desetke hiljade odlaze na oporavak na svježem planinskom zraku. Predposlednji internacionalni kongres „Priatelja Prirode“, na kojem je bila i Jugoslavije zastupana po bivšem predsedniku našeg sarajevskog društva drugu Hofmannu, održan je god. 1920. u Salzburgu. Na tom kongresu data je definitivna organizaciona forma te jake radničke organizacije.

Ovih dana provedena je akcija, da se udruženje i u našoj zemlji proširi i da se osnuju u prvom redu podružnice u Zagrebu i u Ljubljani. Baš u Zagrebu i Ljubljani velik je broj radnika i namještenika oduševljenih planinara. Ovi su drugovi dosad bili prisiljeni da pripadaju raznim buržoasakim planinarskim društvima, koji i iz planinarstva žele da načine domenu najgoreg nacionalizma i šovinizma. Zbog toga je već dugo postojala namjera da se osnuje proletarska planinarska organizacija, i da bi se radnici i namještenici oslobodili zadržljive šovinističke atmosfere u spomenutim nacionalističkim udruženjima. Najprije je u Zagrebu došlo do obrazovanja akcionog odbora, koji je stupio u vezu sa centralom u Sarajevu. Taj je akcioni odbor izvršio prvi tu zadatak, te je zazvao skupštinu, gdje je konstituisanje izvršeno. Na skupštini su usvojena pravila podružnice i izabran je upravni i nadzorni odbor. U upravni odbor izabrana su sli-

jedeća lica: Drug Vilim Hofmann, dugogodišnji predsednik centrale u Sarajevu kao predsednik, drug Gjuro Brlic kao podpredsednik, drug Vlado Mojsorović kao tajnik i drug Vilko Masari kao blagajnik, te drugovi Danilo Keča, Slavica Balija i Josip Kometar, kao članovi odbora. U nadzorni odbor izabrani su drugovi Danilović Pevao i Pfeifer Vladimir. Upravni odbor je nakon konstituisanja posvršavao sve potrebne prvotne poslove. Društvena poslovnica nalazi se u Zagrebu u Petrinjskoj ulici 40, gdje je Savez Željezničara stavio privremeno na raspolaganje jedan dio svojih prostorija. Sastanci članova obdržavat će se svakog četvrtka u 8 sati na večer. Pristupi, uplate itd. vršit će se prilikom tih sastanka.

Nadamo se, da će timetu zagrebačkih drugova skoro slediti i drugovi iz Ljubljane, a ovima drugovi u svim ostalim mjestima, gdje imade uslova za proletarsko planinarstvo.

Za žrtve reakcije

so darovali: iz Dol. Logateca: Mihevc Ant. 30 Din, Divjak Andrej 20 Din, Lenaršić N. 10 Din, Skočir Ciril (Ljublj.) 4 Din; iz Vrhnike: Kurbus 5 Din, Podgajski 5 Din, Šušteršič 20 Din, Dogoj 5 Din, Mravlje 2-50 Din, Božiček 5 Din, Hojkar 5 Din, Štoka 3 Din, Jamnik 3 Din, Juvevič 5 Din, Brenčič 5 Din, Šefran 5 Din, nečitljivo 5 Din, nečitljivo 10 Din, nečitljivo 10 Din, Križaj 5 Din, Stare 5 Din, nečitljivo 5 Din, Benedig 10 Din, Molek 5 Din, Stanta 5 Din, nečitljivo 5 Din, neimenovan 1 Din, Kožones 1 Din, Ime 1 Din, Vrbec 4 Din, nečitljiv 3-50 Din, Žiberna 5 Din, Kodrman 5 Din, Bajt 5 Din, Kane 1 Din, nečitljiv 3 Din, Oblak 4 Din, nečitljiv 1-25 Din, Slova 2 Din, Dobrovski 10 Din, Hren 4 Din, Furlan 3 Din, Dobrovok 2 Din, Medič 3-75 Din, Ogrin 10 Din, Belov 5 Din, Rudl 5 Din, Podboj 2 Din, Sevc 2 Din, Istenič 1 Din, Šubie 10 Din, neimenovan 2 Din, Nagode 2 Din, Ogrin K. 1 Din, Novak 1-25 Din, Turšič 1 Din, Štajer 3 Din, Štajer Iv. 3 Din, Malk 1 Din, Nagode Val. 10 Din; iz Guštanja: L. K. 20 Din, I. Diet. 11 Din, Križan 10 Din, F. P. 7 Din, nečitljiv 10 Din. — Skupaj 381 Din.

Iz Maribora. Teršek 10 Din, Močnik 10, Matjašič 10 Din, Magdič 10 Din, Turman 10 Din, R. P. 21 Din. — Skupaj 452 Din.

Za stavkujoče steklarje

so darovali: Peterkovič 50 Din, Š. A. 100 Din, Kuk 20 Din, upravništvo „Delavsko-kmetski list“ 250 Din, Čepelnik 25 Din, K. A. 18 Din, pet šišenskih železničarjev 84 Din, kmet B. iz Ježice 40 Din, mestni delavci v Ljubljani 298 Din, Neimenovani 112 Din, Č. K. 28 Din, omizje pri Načetu 92 Din, trije zavedni kovinarji 60 Din, Kati Lina 80 Din, K. P. 30 Din, Čepelnik nabral 180 Din. — Supaj 1497 Din.

Tiskovni sklad

„Delavsko-kmetskega lista“

Darovali so: Pirnat A. 19 Din, Čučman 10 Din, Okrogar 2 Din, Šivic K. 5 Din, Schaffer 5 Din, Dolinar 15 Din, Sirc 5 Sušnik 10 Din, Jagodič 15 Din, Floridan 40 Din, Justinek 5 Din, Kajžar 10 Din, Hrup Alb. 4 Din, Grejzer M. 5 Din, Amerikanec 30 Din, Roje 1-25 Din, Kranje Bl. 5 Din, Čepelnik 10 Din, Protiorjunc 25 Din, Lastrič 18 Din, omizje železničarjev, ki so spoznali klerikalce 75 Din, Ferjančič 13 Din, Matjašič 10 Din, Toplak Iva 5 Din, Pak 5 Din, Kautman 5 Din, Razboršek 5 Din, Magdič 5 Din, Čanžek 3 Din, neimenovan 5 Din, Močnik 3 Din. — Skupaj 373-25 Din. Vševeši zadnje vsote — skupaj 2012-75 Din, 10 Lir.

Zbirajte za tiskovni sklad lista.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij u Ljubljani. Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje. Odgovorni urednik Josip Pezdir, sedlar.